

адвоката. Але така інформація може бути надана лише в крайньому випадку та лише в мірі необхідності з метою уникнення конфлікту інтересів.

Що стосується стажистів адвоката- то на нього розповсюджується правило уникнення конфлікту інтересів навіть при переході в іншу фірму, в той же час фірма є вільною від такого конфлікту.

На адвоката поширюється заборона вступати у справу і у випадку, коли до цього в ній же він вже виконував функції судді чи арбітра, адже це також призводить до конфлікту інтересів.

Відповідно до § 356 StGB Кримінального кодексу ФРН для адвокатів, а також інших осіб, які надають юридичну допомогу одночасно обом сторонам по тій самій юридичній справі, передбачено покарання у вигляді позбавлення волі[3].

Тож, питання конфлікту інтересів в діяльності адвоката породжує певні проблеми в практичному аспекті. Це пов'язано із можливістю адвоката змінити місце роботи у зв'язку із можливим виникненням конфлікту інтересів. Також доволі важко з'ясувати, хто саме був залучений до розгляду справи багато років тому.

(Переклад аспірантки кафедри цивільної юстиції та адвокатури Сьомак Т.)

Література:

1. Федеральний закон про адвокатуру ФРН (BRAO). URL:https://www.brak.de/fileadmin/02_fuer_anwaelte/brao_engl_090615.pdf (дата звернення: 10.02.2023).
2. Правила Професійної діяльності ФРН (BORA). URL: https://www.brak.de/fileadmin/02_fuer_anwaelte/berufsrecht/bora_01_01_2015_en.pdf (дата звернення: 10.02.2023).
3. Кримінальний кодекс ФРН(StGB). URL: <https://dejure.org/gesetze/StGB> (дата звернення: 10.02.2023).

*Заборовський В.,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного права и процесу
Ужгородського національного університету*

**ЗНАЧЕННЯ ПРАВОЗАСТОСОВНОЇ ПРАКТИКИ ВКДКА ЩОДО
З'ЯСУВАННЯ СУТНОСТІ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ В АДВОКАТСЬКІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ**

Правова природа конфліктів інтересів в контексті здійснення адвокатської діяльності неодноразово була предметом нашого наукового дослідження [1; 2; 3; 4; 5]. Суттєво розширює розуміння конфліктів інтересів в адвокатській діяльності правозастосовна практика насамперед Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури. Так, рішенням від 4 жовтня 2019 року було затверджено Узагальнення дисциплінарної практики кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури щодо конфлікту інтересів [6], яким до таких було віднесено:

- одночасне надання правової допомоги адвокатами, які є подружжям, в одному і тому ж провадженні особам, інтереси яких є протилежними і суперечать один одному;

- надання допомоги, якщо виконання договору суперечить інтересам члена сім'ї або близького родича адвоката – посадової особи, яка брала або бере участь у провадженні (це можливо, якщо до кола спірних (проблемних) та процесуальних правовідносин конкретного провадження не віднесені і не можуть бути віднесені правовідносини, учасником яких є (може бути) вказана особа);

- прийняття доручення від клієнта щодо необхідності вчинення дій в його інтересах, які перебувають в конфлікті інтересів з юридичною особою, в якій адвокат раніше працював, або надавав правову допомогу в результаті чого володіє інформацією, яка може бути використана проти такої особи (обов'язок адвоката відмовитись від доручення клієнта за таких обставин не є безумовним обов'язком, а виникає лише за умови володіння адвокатом певною конфіденційною інформацією).

Втрату довірчих відносин між клієнтом та адвокатом (наприклад, у випадку вчинення клієнтом дій, що ганьблять честь, гідність і ділову репутацію адвоката), Рада адвокатів України, як безумовну підставу для припинення надання правової допомоги враховуючи наявний конфлікт інтересів [7].

Цікаве питання підняв В.О. Вайпан, звернувши увагу на існування конфлікту інтересів і у адвокатів, які перебувають в близькій спорідненості (наприклад, батько і син). Складно припустити, як він відмічає, що батько і син не будуть обговорювати ведення своїх справ і намагатися скоординувати їх на своє благо, що явно не відповідатиме інтересам їх клієнтів [8]. Коли адвокати, які представляють різних клієнтів в одній справі або в суттєво пов'язаних питаннях, тісно пов'язані між собою кров'ю чи шлюбом, як зазначається в Типових правил поведінки [9] американських адвокатів (п. 1.7.), то може існувати значний ризик розкриття конфіденційності клієнтів, тоді сімейні стосунки адвоката будуть перешкоджати як лояльності, так і незалежності професійне судження. Відповідно до даних Правил поведінки, адвокат, що пов'язаний з іншим адвокатом, наприклад, як батько, дитина, брат чи сестра або чоловік, зазвичай не може представляти клієнта у справі, де цей адвокат представляє іншу сторону, якщо кожен клієнт не дасть інформованої згоди на це (в той же час, таке обмеження розглядається як особисте і, як правило, не поширюється на членів фірм, з якими пов'язані адвокати). Цікавим в контексті нашого дослідження є й положення Кодексу професійної поведінки адвокатів [10] канадського Саскачевана, згідно з яким адвокати можуть консультувати друзів, членів сім'ї, одного із подружжя та інших родичів і він не перебуває в конфлікті інтересів просто тому, що адвокат представляє члена сім'ї або друга. Однак, якщо стосунки є близькими та справа суперечлива, адвокат може бути не в змозі залишатися професійним та об'єктивним, і в таких випадках найкраще, щоб адвокат не виступав у ролі представника чи захисника.

Без сумніву, найпоширенішими випадками існування конфлікту інтересів в професійній діяльності адвокат є представництво двох клієнтів, інтереси яких є суперечливими. Це стосується як випадків одночасного представництва інтересів різних учасників процесу, так і випадків, відстоювання інтересів осіб, за умови, коли адвокат вже попередньо надавав правову допомогу іншим учасникам справи (в тому числі, і в іншому процесі). Неможливість такої діяльності насамперед зумовлена тим, що чесність, добросовісність та

порядність адвоката, як невід’ємні умови адвокатської діяльності, ставляться під сумнів, у разі якщо адвокат буде намагатися виконати свої професійні обов’язки щодо двох клієнтів одночасно, якщо їх інтереси є суперечливими. В той же час, правозастосовна практика і судів, ВКДКА деталізує вищевказану заборону на таке представництво. Так, як конфлікт інтересів кваліфікується діяльність адвоката щодо одночасного надання правової допомоги обвинуваченому та свідку [11], тоді як такий конфлікт відсутній, якщо така допомога була реалізована у справі з іншим предметом [12] (наприклад, цивільні справи були різні за своїми правовідносинами та не пов’язані одна з одною [6]) або ж відсутня можливість використання попередньо отриманої інформації на користь іншого клієнта [13]. Слід врахувати й те, що Рада адвокатів України дотримується позиції, за якою представництво інтересів декількох позивачів чи відповідачів одним адвокатом в одному цивільному процесі є можливим, якщо це не породжує конфлікту інтересів [14].

Література:

1. Заборовський В.В., Манзюк В.В. Принцип уникнення конфлікту інтересів в професійній діяльності адвоката: загальні положення. *Visegrad journal on human rights*. 2021. № 5. С. 152-157.
2. Заборовський В.В. Сутність конфлікту інтересів в професійній діяльності адвоката. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. № 3. С. 243-248. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2021.03.45>
3. Заборовський В.В. Уникнення конфлікту інтересів в якості професійного обов’язку адвоката. *Innovative research of legal regulation of public administration: International Scientific Conference (Lublin (Republic of Poland), 16-17 June 2017)*. Lubline: Fundacja Instytut Spraw Administracji Publicznej, 2017. P. 11-15.
4. Заборовський В.В. Деякі аспекти розуміння сутності конфлікту інтересів в адвокатській діяльності. *Адвокатура України: сучасний стан та перспективи розвитку* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 16 груд. 2021 р.). Харків: Право, 2021. С. 98-100.
5. Заборовський В.В. Особливості визначення конфлікту інтересів у відносинах адвоката з клієнтом – юридичною особою. *Закарпатські правові читання. Трансформація національних правових систем країн Центральної та Східної Європи в умовах сучасних викликів*: матеріали XIV міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 28-29 квітня 2022 р.). Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 179-181.

6. Узагальнення дисциплінарної практики кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури щодо конфлікту інтересів: рішення ВКДКА від 04 жовтня 2019 року № Х-017/2019. URL: <https://vkdka.org/14637-2/>

7. Про затвердження роз'яснення щодо окремих умов застосування положень Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» і Правил адвокатської етики: Рішення ВКДКА від 23 квітня 2016 року № 103 URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2016-04-23-r-shennya-rau-103_573594d583c9c.pdf

8. Вайпан В.А. Конфликт интересов в адвокатской деятельности: комментарий к статье 11 Кодекса профессиональной этики адвоката. *Право и экономика*. 2007. № 6.

9. Model Rules of Professional Conduct, created by the American Bar Association in 1983. URL: https://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_rules_of_professional_conduct/model_rules_of_professional_conduct_table_of_contents/

10. Code of professional Conduct. The Law Society of Saskatchewan, Adopted by the Benchers of the Law Society of Saskatchewan on February 10, 2012. URL: <https://www.lawsociety.sk.ca/for-the-public/common-client-concerns/conflict-of-interest/>

11. Постанова Верховного Суду від 24 червня 2020 року у справі № 821/890/18. URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/90029757?utm_source=jurliga.ligazakon.ua&utm_medium=news&utm_content=jl03

12. Рішення ВКДКА від 30 листопада 2017 року № XI-017/2017. URL: <https://vkdka.org/rishennya-hi-0172017-u-spravi-za-skargoyu-na-rishennya-distsiplinarnoji-palati-kdka-dnipropetrovskoji-oblasti-vid-05-07-2017-pro-zakrittya-distsiplinarnoji-spravi-vidnosno-advokata/>

13. Рішення ВКДКА від 30 січня 2018 року № I-011/2018. URL: <https://vkdka.org/rishennya-i-0112018-u-spravi-za-skargoyu-na-rishennya-distsiplinarnoji-palati-kdka-zhitomirskoji-oblasti-vid-08-09-2017-pro-vidmovu-u-porushenni-distsiplinarnoji-spravi-vidnosno-advokata/>

14. Про затвердження роз'яснення щодо можливості одночасного представництва інтересів двох або більше позивачів чи відповідачів адвокатом в одному цивільному процесі: рішення ВКДКА від 26 лютого 2016 року. № 4. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2016-03-17-r-shennya-rau-4_56eac49204562.pdf

Завадський А.,
Директор Research Institute of Digital Law (RIDL),
керівник програми «Штучний інтелект в галузі права» та
член Ради Директорів фонду «AI Global»,
член International Association for Artificial Intelligence and Law,
аспірант зі спеціальності 081 Право
ХНПУ імені Г.С. Сковороди